

Inspektion av Kriminalvården, placeringsgruppen, den 16 april 2012

Närvarande från Riksdagens ombudsmän: Chefsjustitieombudsmannen Cecilia Nordenfelt, byråchefen Jörgen Buhre samt föredragandena Anna Sollerborn och Mia Persson.

ChefsJO och hennes medarbetare togs emot av placeringschefen AA.

AA redogjorde för placeringsgruppens organisation och verksamhet, se JO:s aktbilaga 4. Därutöver framkom bl.a. följande.

I placeringsgruppen arbetar 24 personer. På grund av långa handläggningstider under våren 2011 gjordes en omorganisation av placeringsgruppen från den 1 oktober 2011. Två samordnare gör prioriteringar och fördelar ärendena mellan handläggarna. Handläggarna är uppdelade i två grupper utifrån ärendeslag: doms befordran (DB) respektive initialplaceringar avseende intagna i häkte och omplaceringar (AH). En resursgrupp har inrättats, bestående av handläggare från respektive grupp, vilka är frilagda från gruppens ordinarie arbete. Alla handläggare arbetar numera med omprövningar. Ärenden om omprövning enligt förvaltningslagen går alltid via samordnarna. Målen med omorganisationen – kortare handläggningstider och större fokus på doms befordran – har uppnåtts. Placeringsgruppen och Justitiedepartementet har en mycket bra dialog i fråga om nådeansökningar. Alla handläggare har genom delegation rätt att fatta beslut i ärendena.

Placeringsgruppen har bl.a. till uppgift att se till att de häktade fördelas jämnt över landet. Häktesbeläggningen steg kraftigt på kort tid för någon vecka sedan, och det finns över 200 s.k. verkställighetsfall. Generellt sett har regionerna Stockholm, Väst och Syd högst beläggning på sina häktesplatser, medan region Mitt har den lägsta beläggningen. I region Nord varierar beläggningen beroende på om stora härvor utreds för tillfället. När behov uppkommer att frigöra häktesplatser, ger placeringsgruppen den berörda regionen i uppdrag att flytta ett visst antal intagna till en annan region. Placeringsgruppen pekar därvid inte ut vilka personer som ska förflyttas. Eftersom det av utredningsskäl finns behov av att häktade är placerade i närheten, flyttas i första hand intagna som väntar på en anstaltsplats.

Förutom normalplatser finns i anstalterna behandlingsplatser (ca 900 st), platser för dömda för relationsvåld respektive sexualbrott, ungdomsplatser (ca 70 st), skyddsplatser, säkerhetsplatser, RO-platser, SRI-platser (SRI = särskilt resurskrävande

intagna), psykiatriska omvårdnadsplatser och somatiska omvårdnadsplatser. Det finns mest ledig kapacitet på behandlingsplatserna, vilka är svåra att fylla. I nuläget räcker även de somatiska omvårdnadsplatserna till, då det inte är särskilt stor efterfrågan på dessa. Placeringsgruppen har börjat att inför placeringen samarbeta med de regionala sjukvårdssamordnarna, som bedömer behovet av en somatisk plats. Därmed upptas inte dessa platser av intagna som inte behöver sådan plats, och köerna dit har blivit kortare. Kriminalvården utreder om omvårdnadsplatser ska skapas i anstalter med säkerhetsklass 3, eftersom inte alla med behov av sådan plats behöver ha en hög säkerhet. De psykiatriska omvårdnadsplatserna är tänkta att införlivas i SRI-konceptet. Placeringsgruppen är inte involverad i externplaceringar, t.ex. på rättspsykiatrisk avdelning, utan den intagne tilldelas en anstaltsplats även om det står klart att han eller hon inte kommer att vara i anstalten. På säkerhetsenheterna, som har 72 platser (varav vissa utgör skyddsplatser), uppgår beläggningen för närvarande till 65 procent.

I initialplaceringsärendena avseende intagna i häkte är målet att den intagne i 80 procent av fallen ska vara i anstalt inom en vecka från det att domen blev verkställbar. Den genomsnittliga tiden uppgår uppskattningsvis till två-tre veckor. Denna tid omfattar placeringsunderlag från häktet (vilket vanligen tar en vecka), placeringsgruppens handläggning och Transportjänstens ordnande av transport sedan häktet gjort en transportanmälan. Handläggningstiden är längre i omplaceringsärenden och – framför allt – i ärenden avseende dömda på fri fot.

ChefsJO redogjorde i korthet för JO:s verksamhet.

Granskning av handlingar

ChefsJO och hennes medarbetare granskade handlingar samt, med hjälp av AA, dokumentation i Kriminalvårdsregistret (KVR). Granskningen avsåg ännu icke avgjorda ärenden avseende anstaltsplacering (initialplacering) av dömda som befinner sig på fri fot respektive är intagna i häkte, omplacering av intagna på anstaltens respektive den intagnes initiativ, omprövning samt uppskov. Vidare granskades ärenden i vilka förpassning begärts men ännu inte lett till att den dömde tagits in i anstalt.

Upplysningar hämtades in från samordnaren BB (DB), varvid framkom bl.a. följande. Efter 50 dagar från det att en begäran om förpassning skickats till polisen ändrar systemet ärendets status till ”aktuell för förfrågan”. När en förfrågan sedan skickas till polisen ändras statusen till ”avvaktar svar”. Polisen hanterar förpassningsbegäran väldigt olika runt om i landet, t.ex. lägger polisen i vissa fall in den dömde som efterlyst redan vid en begäran om förpassning, trots att det är olika regler som gäller vid förpassning respektive efterlysning.

Avslutande genomgång

ChefsJO höll avslutningsvis en genomgång med AA och BB. Hon informerade kortfattat om de iakttagelser som gjorts vid granskningen. Därvid framkom bl.a. följande.

Ärenden avseende anstaltens begäran om omplacering

I två ärenden hade ansökan kommit in den 6 mars 2012. Såvitt framgick av akterna hade det dröjt fem respektive tre veckor innan ärendena hade fördelats till handläggare.

BB uppgav att målsättningen är att ärenden om omplacering på ansökan av anstalten ska fördelas till handläggare inom en vecka från det att ansökan kommit in. Denna målsättning uppnås emellertid inte alltid, och det kan bero på hög arbetsbelastning och att andra ärendetyper måste prioriteras.

Ärenden avseende intagens egen begäran om omplacering

I några ärenden noterades att ansökan hade kommit in redan under första veckan av mars 2012 respektive i mitten av samma månad.

AA uppgav att handläggningstiderna för denna kategori av ärenden under vintern uppgick till mindre än en månad. Tyvärr har handläggningstiderna för tillfället ökat. Hennes uppfattning är dock att en handläggningstid om högst en månad är rimlig. Om anstalten har avstyrkt omplacering ges ärendet lägre prioritet.

BB uppgav att målsättningen är att ärenden om omplacering på intagens egen ansökan ska fördelas till handläggare inom två veckor från det att ansökan kommit in.

I ett ärende noterades att en ansökan hade återkallats den 28 mars 2012, men såvitt framgick av akten var ärendet fortfarande inte avslutat.

BB uppgav att ärendet naturligtvis borde ha avskrivits från vidare handläggning.

Det noterades att en akt innehöll en ansökan från en annan intagen med samma efternamn som den person ärendet rörde.

Ärenden i vilka förpassning begärts

I några ärenden noterades att det hade gått lång tid sedan förpassning begärts eller en förfrågan skickats till polisen, utan att uppföljning därefter gjorts med anledning av utebliven åtgärd från polisens sida.

I ett ärende hade en begäran om förpassning skickats till polisen den 14 september 2011, och en förfrågan hade skickats den 23 november 2011 utan att något svar ännu kommit in. Av akten framgick även att den dömde genom ett e-postmeddelande den 5 september 2011 för andra gången hade ansökt om uppskov med verkställigheten. I ett beslut daterat den 13 september 2011, rubricerat "avslag", *avslags* ansökan om uppskov, samtidigt som denna *avvisades* på grund av att den dömde inte hade kommit in med en ansökan i original.

AA uppgav följande. I det aktuella ärendet avvaktar de svar från polisen i fråga om förpassningen. Beslutet den 13 september 2011 synes rätteligen enbart avse avvisning. De kan i beslutsmallen i datasystemet inte bli av med den automatiskt genererade texten angående när uppskov kan beviljas, och eftersom handläggaren hade bockat för "familjeskäl" omnämndes detta i den automatiskt genererade avslagsmotiveringen. Hon ska ta initiativ till en systemändring i denna del. När det gäller kravet på undertecknande av ansökningar, har de tidigare haft en sträng hållning i saken, men de har allt mer släppt på det kravet. Eftersom bara den första

ansökan om uppskov utgör hinder mot verkställighet, drabbas den dömde av en eventuell ”falsk” ansökan genom att den verkliga ansökan, som kommer in senare, inte utgör hinder mot verkställigheten.

Till protokollet förs följande uttalande från ChefsJO. Ett beslutsdokument ska självklart innehålla endast det beslut som faktiskt har fattats, jämte tillhörande motivering. Det här aktuella beslutet den 13 september 2011 är direkt vilseledande.

Vid protokollet

Mia Persson

Justeras den 9 maj 2012

Cecilia Nordenfelt

Bilaga

Sammanfattning om placeringsgruppens organisation, upprättad av placeringschefen AA(aktbilaga 4)